

Pro Familia

Stowarzyszenie Sędziów Rodziny

Pan
Marek Biernacki
Minister Sprawiedliwości RP

W imieniu nowego Stowarzyszenia Sędziów Rodziny „Pro Familia” przedstawiam postulaty, które w naszej ocenie wymagają podjęcia działań legislacyjnych celem poprawy istniejącego prawa.

Postulaty te wynikają z analizy prac konkursowych opublikowanych przez redakcję periodyku "Rodzina i Prawo", będącą współorganizatorem ogólnopolskiego konkursu sędziów rodzinnych. Konkurs odbył się pod patronatem Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego.

Pierwszy postulat dotyczy konieczności zmiany przepisów ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich (*Dz. U. z 2010 r. Nr 33 oz. 178 oraz z 2011 r. Nr 112, poz. 654*), polegający na przywróceniu możliwości kierowania nieletnich do Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapii.

Niniejsza inicjatywa ustawodawcza zmierza do przywrócenia poprzedniego uregulowania (zmienionego przez art. 205 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (*Dz. U. z 29 stycznia 2013r poz.135*) w art. 6 pkt 9 upn. Poprzez tę zmianę ograniczono zakres uprawnień Sądu do decydowania o rodzaju środka wychowawczego, a mianowicie Sąd został pozbawiony uprawnienia do umieszczenia nieletniego w Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii.

Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii w poprzednim stanie prawnym niejednokrotnie pozwalał Sądom na adekwatną reakcję wychowawczą w sytuacjach, w których żaden ze wskazanych w art. 6 upn innych środków wychowawczych nie daje gwarancji należytego wypełnienia funkcji wychowawczej w odniesieniu do konkretnego dziecka i konkretnych zaburzeń rozwojowych jakie zostaną u niego stwierdzone. Wszak funkcje Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych i Ośrodków Socjoterapii nie są tożsame.

Problem, jaki zrodziła omawiana zmiana nowelizacyjna, wiąże się z ograniczoną wprawdzie, ale bardzo istotną grupą nieletnich – tych, których proces demoralizacji się już rozpoczął, ale nie wszedł jeszcze w zaawansowane stadium. Skierowanie wskazanej grupy nieletnich do Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych nie spełni pożądanych celów.

W ocenie Stowarzyszenia zmiana wymaga art. 149 § 4 pkt. 4 k.p.c., który nakłada na Sąd obowiązek ustanowienia opieki prawnej dla małoletniego dziecka w terminie 7 dni od daty uprawomocnienia się postanowienia o pozbawieniu władzy rodzicielskiej.

Biorąc pod uwagę konieczność wyznaczenia rozprawy w tej sprawie, sporządzenia wywiadu środowiskowego, zachowanie powyższego terminu w zasadzie nie jest możliwym i dlatego należy postulować zmianę omawianej regulacji.

Naszym następnym postulatem jest uzupełnienie przepisów dotyczących problematyki związanej z zabezpieczeniem praw pacjenta nieprzytomnego, który ma zostać poddany zabiegowi medycznemu o podwyższonym ryzyku i uzupełnienie regulacji prawnej przez zmiany w przepisach kodeksu postępowania cywilnego, poprzez ukonstytuowanie podmiotu, który mógłby reprezentować osobę nieprzytomną w postępowaniu o zezwolenie na przeprowadzenia procedury medycznej bez uzyskania zgody zainteresowanego.

W ocenie Stowarzyszenia zagadnieniem, które wymaga wszechstronnego uregulowania jest sposób zabezpieczenia praw pacjenta nieprzytomnego, który ma zostać poddany zabiegowi medycznemu o podwyższonym ryzyku (np. amputacja palca).

Ogólna zasada prezentująca prawa pacjenta została wskazana w art. 34 ust. 1 ustawy o zawodzie lekarza i dentysty (*Dz.U. z 2011 nr 277 poz. 1634*), który stanowi, że lekarz może wykonać zabieg operacyjny albo zastosować metodę leczenia lub diagnostyki stwarzającą podwyższone ryzyko dla pacjenta po uzyskaniu jego pisemnej zgody.

Stosownie do art. 34 ust. 2, przed wyrażeniem zgody przez pacjenta, o której mowa w art. 34 ust. 1, lekarz ma obowiązek udzielenia choremu przystępnej informacji o jego stanie zdrowia, rozpoznaniu, proponowanych oraz możliwych metodach diagnostycznych, leczniczych, dających się przewidzieć następstwach ich zastosowania albo zaniechania, wynikach leczenia oraz rokowaniu (art. 31).

Uwzględniając art. 34 ust. 3 lekarz może wykonać zabieg lub zastosować metodę opisaną w art. 34 ust. 1 wobec pacjenta małoletniego, ubezwłasnowolnionego bądź niezdolnego do świadomego wyrażenia pisemnej zgody, po uzyskaniu zgody jego przedstawiciela ustawowego, a gdy pacjent nie ma przedstawiciela lub gdy porozumienie się z nim jest niemożliwe – po uzyskaniu zezwolenia sądu opiekuńczego.

Z art. 34 ust. 7 ustawy o zawodzie lekarza i dentysty wynika, że lekarz może wykonać czynności opisane w art. 34 ust. 1 bez zgody przedstawiciela ustawowego pacjenta bądź zgody właściwego sądu opiekuńczego, gdy zwłoka spowodowana postępowaniem w sprawie uzyskania zgody groziłaby pacjentowi niebezpieczeństwem utraty życia, ciężkiego uszkodzenia ciała lub ciężkiego rozstroju zdrowia. W takim przypadku lekarz ma obowiązek, o ile jest to możliwe, zasięgnąć opinii drugiego lekarza, w miarę możliwości tej samej specjalności. O wykonywanych czynnościach lekarz niezwłocznie zawiadamia przedstawiciela ustawowego, opiekuna faktycznego lub sąd opiekuńczy.

Należy podkreślić, że rozpatrywany jest zabieg planowy, więc żaden z unormowanych w art. 34 ust. 7. Postępowanie dotyczące zezwolenia na wykonanie procedury medycznej bez świadomej zgody pacjenta pozostaje w kognicji sądu opiekuńczego.

Planowany zabieg ma poprawić stan zdrowia pacjenta i pozwolić w dalszej perspektywie na uniknięcie ewentualnych komplikacji zdrowotnych. Lekarz wszczyna postępowanie o zezwolenie na przeprowadzenie procedury medycznej wobec pacjenta nieprzytomnego składając do sądu stosowny wniosek, w którym opisuje konieczność przeprowadzenia danego zabiegu medycznego mimo braku możliwości uzyskania zgody pacjenta.

To nie są jedyne problemy wynikające z braków legislacyjnych przy procedowaniu w niniejszej sprawie. Z uwagi na stan zdrowia pacjenta nie istnieje możliwość skutecznego doręczenia jemu wniosku rozpoczynającego postępowanie, zawiadomienia o posiedzeniu oraz pouczenia o przysługujących środkach odwoławczych od wydanego orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, co jest istotnym mankamentem prawnym. Nieprzytomny pacjent nie ma zapewnionej reprezentacji, nikt nie chroni jego praw, zarówno na etapie doręczenia wniosku jak i wysłuchania. Nie ma możliwości złożenia zarzutów do opinii biegłego, ale przede wszystkim pozbawiony jest możliwości zaskarżenia orzeczenia sądowego.

Powyższe kwestie nie będąc regulowane przez prawo, powodują dowolność interpretacji, a zatem i niejednolitość orzecznictwa. W związku z powyższym wnosimy o rozpatrzenie postulatów legislacyjnych Stowarzyszenia Sędziów Rodzinnych „Pro Familia”.

Karolina Sosinska

Prezes
Stowarzyszenia Sędziów Rodzinnych
„Pro Familia”